

Jaakkiman naiset kotirintamalla ja lottapalveluksessa

Sota aktivoi naiset toimeliaiksi kotirintamalla.

Syksyn 1917 levottomuuksien aikana myös muutamille naisille Jaakkimassa selvisi uhkaava sota ja mitä se naisilta vaatisi. **Siviä Fennander** on kuvannut tuota aikaa Lotta Svärd yhdistyksen keskusjohtokunnan vuonna 1928 julkaisemaan Valkoiseen kirjaan.

Hän kertoo havahtuneensa Suomen punaisten marraskuussa 1917 toimeenpaneman lakon aikana, jolloin paikkakuntamme huligaanit vangitsivat miehensä, että silloinen vallattomuus ja ryssän pistimiin nojautuva laittomuus lopulta johtaa kansalaissotaan.

Sukuloidessaan Pohjanmaalla Lohtajan papilassa hän näki pohjalaisten aivan venäläisen varuskuntaväen silmien alla harjoittavan poikiaan suojeluskunnissa vakaana tavoitteena ajaa vieras valta maasta ja lopettaa punaisten vallattomuudet. Silloin hän vakuuttui siitä, että sota olisi ovelta.

Ollen vakuutettu siitä, että jos täälläkin vaan saadaan samanlainen luottava henki, usko omiin voimiin, voimme mekin varjella kotimme kärsimyksiltä. Ryhdyin heti toimiin, kun ensimmäiset viestit Pietin tehtaalta Viipurissa tapahtuneesta yhteentotasta tänne saapuivat. Ostin muutamia pakkoi valkoista kangasta ja kutsuin joitakin luotettuja naisia luokseni. Ryhdyimme valmistamaan lumimekkoja ym. Ensimmäisessä kokouksessa oli läsnä neiti **Olga Pietilä**, neiti **Rosa Hultman** ja rouva **Johanna Lagerwall**. Myöhemmin liittyi joukkoomme rouvat **Thyra Vinter** ja **Hanna Salminen**.

Samoihin aikoihin, hieman myöhemmin olivat erinäiset

Jaakkiman Naisliittoon kuuluvat naiset ryhtyneet Jaakkiman asemalla samanlaisiin puuhiin. Julkisemman ja kietytyneemmän muodon saivat naisten toimet vasta kansalaiskokouksessa 16.2.1918. Kokouksessa päätettiin ryhtyä Antreasta saatujen ohjeiden mukaisiin toimiin.

Mittavaa muonittamista

Muonan hankkiminen rintamalle ja Jaakkimassa toimivalle harjoitusleirille kuului naisten ensimmäisiin tehtäviin. Pula-ajasta huolimatta pienviljelijät antoivat niin paljon kaikkia maataloustuotteita, että 16.3. mennessä Jaakkiman suojeluskunnalle oli jo lahjoitettu:

886 kg ruisjauhoja
1125 kg rukiita
200 kg lihaa
320 kg leipää
16,5 hl ohria
100 hl perunoita.

Pyöreissä luvuissa rintamalle lähetettiin 20.000 kg ruista ja perunoita useita satoja hehtolitroja. Pääsääntöisesti lähetettiin yhdellä kertaa jopa 25.000–30.000 piirasta. Jaakkimassa muonitettiin leirillä päivittäin 100–200 syöjää ja myöhemmin noin 60. Muonitustoimessa oli 15 naista, joiden johdossa olivat rouvat **Hanna Salminen**, **Helmi Forsström**, **Sanni Kivinen** sekä neidit **Helena Hiekkaranta** ja **Alli Metso**.

Ahkerat sormet varustivat vaatteita rakkailleen

Vaatetus- ja varustustoiminta keskitettiin tyhjillään olleeseen tuomarin asunto- ja kansliahuoneistoon. 30 naista koontui päivittäin kolmen kuukauden ajan ompelamaan, ja lisäksi he ohjasivat kylissä vastaavaa toimintaa. Noin 400 naista oli varustehankinnassa ja ompelutyössä mukana.

Jokainen Jaakkimasta rintamalle lähtenyt 576 mies varustettiin sarkapuvulla, lumivaipalla, lakilla ja selkäreppulla, kahdella parilla villasukkia, villapaidalla ja -kaulaliinalla, kahdella alusvaatekerralla, kintailla, nenäliinoilla, saippualla, pyyheliinalla, ompelutarvikkeilla, lusikalla, ensiapulääkkeillä ja siteillä. Monet saivat lisäksi saappaat ja huovikkaat, patruunavyön, eväslaukun ym.

Tämän lisäksi huomattavat määrät vastaavaa varustusta lähetettiin rintamalle ja Sortavalan Piiriesikunnan varastoihin. Varat toimintaan saatiin lahjoituksina. Monet laitoivat lahjansa paketteihin ja lähettivät ne suoraan esikunnan kautta

Nämä naiset olivat Jaakkiman Naisliittolaisia, mutta moni heistä oli myös lotta ja jo mukana kansalaissodan – Jaakkimassa vapaussodan – aikana eri tavoin tukemassa rintamalla taistelevia omaisiaan ja muita vapaussotureita. Vasemmalla edessä opettajatar Ester Pohjankoski, rouva Siviä Fennander, ruustiinna Hanna Salminen ja nimismiehen rouva Lyyli Palvola, takana vasemmalla Lahdenpohjan asemapäällikön rouva Senni Kivinen, opettajatar Martta Pekkala ja opettajatar Olga Pietilä.

rintamalle. Kyliltä saapui päivittäin paketteja ja tavaralähetyksiä.

Varuste- ja pukuosastosta huolehtivat johtajatar **Hellä Pelkonen**, rouvat **Thyra Borg**, **Siviä Fennander**, **Toini Veijalainen**, **Gerda Vinter** ja **Olga Liljus**.

Sairashuone tuomarin asuntoon

Sairashuoltoon varustauduttiin välittömästi, kun sota sai kiinteämmän muodon. Tuomarin asuntoon sisustettiin yksityiskodeista lainaksi saaduilla kalusteilla 20 hengen sairaalaksi.

Heti helmikuun alussa kunnanlääkäri **Juhani Elo** järjesti kolmiviikkoiset sanitäärikurssit, joihin otti osaa lähes 30 rouvaa ja neitosta Jaakkimasta. 4.3.1918 siirrettiin sairaalaan ensimmäiset potilaat Sortavalasta, lähinnä jälkihoitoon. Rintamalta ja kenttäsaaraloista tuotiin potilaita Jaakkimaan ensihoitoon. Sairaanhoidajatar **Lyyti Jaatisen** ja kunnanlääkäri **Elon** johdolla sanitäärit huolehtivat potilaiden hoidosta 12-tuntisissa vuoroissa aina kolme kerrallaan, paitsi yöpäivystyksessä kahden hengen voimin.

Naiset rintamapalveluksessa

Rouva Fennander kertoo, että koska rintamapalvelus oli naisille raskasta, kaikkine vaikeuksineen rasittavaa ja hermoille käypää, työntekijöitä vaihdettiin ja lähetettiin uusia voimia vapauttamaan väsyneitä. Kymmenisen naista otti osaa näihin erilaisiin rintaman tuntumassa oleviin tehtäviin. Rintamalla palvelleina lottina mainitaan **Hellä Pelkonen**, **Martta Pelkonen**, **Elina Kukkonen**, **Airi Salminen**, **Ilmi**, **Enni** ja **Eevi Linni**, **Lempi Serenius**, **Aino Seppälä**, **Lyyli Miettinen** ja **Tyyne Paganus**.

Heistä 17-vuotias Tyyne Paganus lähti innostunein mielin palvelukseen veljiensä auttamaan. Hän toimi emäntänä Hannilassa. Tyyneellä oli lupa lähteä 3.4. klo 10 junassa lomalle. Varusmestarin pyynnöstä hän lykkäsi lähtönsä kello 14 junaan. Käydessään saunakodassa keittopataa katsomassa, ammuttiin tuhoisa kuula, jonka räjähdyksessä Tyyneen osui shrapnellin sirpale. Junamatka alkoi tiedottomana, ja vaikka Tyyne palasi tajuihinsa Antrean sairaalassa, hän kuoli 7.4.

Jaakkiman lottia Jaakkiman asemalla valmiina lähtemään rintamapalvelukseen – tunnistatko henkilöitä?

Tyyne Paganus, vanhemmat Anna (s. Kauppinen) ja Kaarle Paganus Lahdenpohjasta.

Seuraavissa numeroissamme mm. vapaussotureiden muisteloita, Jaakkiman punauhreista, Jaakkiman jääkäreistä... Toivomme lukijoita tietoja, aineistoa, valokuvia.

Tea Itkonen

Karjalan naiset!

Antrean rintamalla vallitsevan suuren lumipukujen puutteen takia kääntyy Karjalan sotilaspiirin Yleisesikunnan Talousosasto Karjalan naisten puoleen vedoten heidän uhrautuvaan työhönsä sotilaittemme hyväksi ja kehoittaen heitä niinhysin yksityisesti kuin ompeluseuroissa tai muissa yhdistyksissä ripeästi ryhtymään valkoisten vaippojen valmistukseen, vaippojen, jotka varmasti pelastavat monta nuorta elämää isänmaalle. Valmiit tavarat olisivat osoitettavat joko suoraan Antrean rintaman intendentuurille tai Sortavalan Yleisesikunnan Talousosastolle.

Paitsi lumipukuja tarvitsevat soturimme edelleenkin lämpimiä käsineitä, sukkaa, patruunavöitä y. m. s. esineitä, joita niin monet naiskädet ovat ahkerasti kutoneet ja ommelleet.

Muistakaa, että käsityönne ovat kannustavana, rohkaisevana myötätunnon osoituksena kunnan pojillemme. Ponnistakaamme kaikki voimamme yhteisen asiamme puolesta!

Lähde: Karjalan Armeijan Tiedonantoja 15.3.1918